TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2010. gada 20. maijā *

Lieta C-111/09

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 68. un 234. pantam, ko *Okresní soud v Chebu* (Čehijas Republika) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2009. gada 3. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2009. gada 23. martā, tiesvedībā

Česká podnikatelská pojišťovna as, Vienna Insurance Group

pret

Michal Bilas.

* Tiesvedības valoda — čehu.

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs Ž. K. Bonišo [*J.-C. Bonichot*], tiesneši K. Toadere [*C. Toader*] (referente), K. Šīmans [*K. Schiemann*], P. Kūris [*P. Kūris*] un L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*],

ģenerāladvokāts J. Mazaks [*J. Mazák*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Čehijas valdības vārdā — M. Smoleks [*M. Smolek*], pārstāvis,

— Vācijas valdības vārdā — M. Lumma [*M. Lumma*], pārstāvis,

— Slovākijas valdības vārdā — B. Ričova [*B. Ricziová*], pārstāve,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — A. M. Rušo-Žoē [*A.-M. Rouchaud-Joët*] un M. Šimerdova [*M. Šimerdová*], pārstāves,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 24. un 26. pantu Padomes 2000. gada 22. decembra Regulā (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.).

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp *Česká podnikatelská pojišťovna as, Vienna Insurance Group* (turpmāk tekstā — "*ČPP*"), kas ir Čehijas Republikā reģistrēta apdrošināšanas sabiedrība, un M. Bilašu [*M. Bilas*], apdrošināto, kura domicils ir Slovākijā, par prasību samaksāt apdrošināšanas prēmiju.

Atbilstošās tiesību normas

3 Jurisdikcijas normas apdrošināšanas jomā ir noteiktas Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 3. iedaļā, kurā ir 8.–14. pants.

4 Šīs regulas 8. pantā ir paredzēts:

"Lietās, kas saistītas ar apdrošināšanu, jurisdikciju nosaka ar šo iedaļu, neierobežojot 4. pantu un 5. panta 5. punktu."

5 Minētās regulas 12. panta 1. punktā ir noteikts:

"Neierobežojot 11. panta 3. punktu, apdrošinātājs var ierosināt tiesvedību tikai tās dalībvalsts tiesās, kurā atrodas atbildētāja domicils, neatkarīgi no tā, vai viņš ir apdrošinājuma ņēmējs, apdrošinātais vai apdrošināšanas atlīdzības saņēmējs."

6 Tās pašas regulas 13. pantā ir paredzēts:

"Šīs iedaļas noteikumus var neievērot tikai saskaņā ar vienošanos:

1) ko noslēdz pēc strīdus sākuma; vai

[..]."

7 Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 6. iedaļas 22. pantā ir ietverti noteikumi par "Izņēmuma jurisdikciju".

8 Šīs regulas II nodaļas 7. iedaļas ar nosaukumu "Jurisdikcijas atlikšana" 24. pantā ir noteikts:

"Papildus jurisdikcijai, kas atvasināta no citiem šīs regulas noteikumiem, jurisdikcija ir tās dalībvalsts tiesai, kurā atbildētājs ierodas. Šo normu nepiemēro, ja atbildētājs ieradies, lai apstrīdētu jurisdikciju, vai citai tiesai ir izņēmuma jurisdikcija saskaņā ar 22. pantu."

9 Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 8. iedaļā ar nosaukumu "Jurisdikcijas un pieņemamības pārbaude" ir 25. un 26. pants.

10 Minētās regulas 25. pantā ir paredzēts:

"Ja kāda dalībvalsts tiesa saņem lietu, kura principā ir saistīta ar lietu, kurā citas dalībvalsts tiesai ir izņēmuma jurisdikcija saskaņā ar 22. pantu, tā pēc pašas ierosmes paziņo, ka tai nav jurisdikcijas."

11 Tās pašas regulas 26. panta 1. punktā ir noteikts:

"Ja atbildētājs, kura domicils atrodas vienā no dalībvalstīm, ir iesūdzēts tiesā citā dalībvalstī un neierodas tiesā, tiesa pēc pašas ierosmes paziņo, ka tai nav jurisdikcijas, ja vien jurisdikciju neatvasina no šīs regulas noteikumiem."

12 Regulas Nr. 44/2001 III nodaļas ar nosaukumu "Atzīšana un izpildīšana" 1. iedaļas ar nosaukumu "Atzīšana" 35. pants ir izteikts šādā redakcijā:

"1. Turklāt spriedumu neatzīst, ja tas ir pretrunā ar II nodaļas 3., 4. vai 6. nodaļu [iedaļu], kā arī 72. pantā paredzētajā gadījumā.

[..]

3. Saskaņā ar 1. punktu izcelsmes dalībvalsts tiesas jurisdikcija nav apstrīdama. 34. panta 1. punktā minēto sabiedriskās kārtības pārbaudi nevar piemērot normām, kas saistītas ar jurisdikciju."

Pamata lieta un prejudiciālie jautājumi

13 2008. gada 14. aprīlī *ČPP* cēla prasību iesniedzējtiesā pret M. Bilašu, lai panāktu, ka viņam piespriež samaksāt summu CZK 1 755 apmērā, kurai pieskaitīta kavējuma nauda, kā prēmiju, kura bija jāmaksā atbilstoši starp lietas dalībniekiem 2002. gada 30. maijā noslēgtajam apdrošināšanas līgumam.

14 Atbildot uz *Okresní soud v Chebu* lūgumu iesniegt rakstveida apsvērumus, M. Bilašs apstrīdēja *ČPP* prasījumu pēc būtības, neceļot iebildi par lietu izskatošās tiesas kompetences neesamību.

15 Savā nolēmumā lūgt prejudiciālu nolēmumu *Okresní soud v Chebu* norāda, ka no Regulas Nr. 44/2001 izriet, ka gadījumā, ja šāda iebilde netiek celta, tā nevar pārbaudīt savu jurisdikciju, jo šis strīds neietilpst minētās regulas 25. un 26. pantā paredzētajos gadījumos.

16 Tāpat tā norāda, ka, ja tā lemj pēc būtības, nepārbaudot savu jurisdikciju, tās spriedums nevar tikt atzīts Regulas Nr. 44/2001 35. panta izpratnē. Ar šo tiesību normu nav atļauts atzīt dalībvalstī spriedumu, kuru nav taisījusi kompetenta tiesa šīs regulas II nodaļas 3., 4. un 6. iedaļas noteikumu izpratnē. Pēc *Okresní soud v Chebu* domām,

tiktāl, ciktāl ar tajā celtu prasību nav ievērots minētās regulas 12. panta 1. punkts, tās spriedums nevar tikt atzīts citā dalībvalstī.

17 Iesniedzējtiesa izsaka arī šaubas par šāda secinājuma pareizību. Tā norāda, ka tai neatkarīgi no Regulas Nr. 44/2001 26. panta ir jābūt iespējai pārskatīt savu jurisdikciju vai attiecībā uz savu jurisdikciju jāvar piemērot minētās regulas 24. pantu, kaut arī minētās regulas 8. panta formulējumā nav tieši paredzēta iespēja piemērot šo tiesību normu.

18 Ņemot vērā šos apsvērumus, *Okresní soud v Chebu* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai [..] Regulas [..] Nr. 44/2001 [..] 26. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to, ja atbildētājs piedalās lietas izskatīšanā, nav atļauts tiesai pārskatīt savu starptautisko jurisdikciju pat tad, ja lieta atbilstoši [šīs] regulas [II nodaļas] 3. iedaļai ir pakļauta noteikumiem par obligāto jurisdikciju un prasības pieteikums ir iesniegts pretēji šiem noteikumiem?

2) Vai atbildētājs ar savu piedalīšanos lietas izskatīšanā var radīt Tiesas starptautisko jurisdikciju Regulas [Nr. 44/2001] 24. panta izpratnē pat tad, ja lieta atbilstoši [šīs] regulas [II nodaļas] 3. iedaļai ir pakļauta noteikumiem par obligāto jurisdikciju un prasības pieteikums ir iesniegts pretēji šiem noteikumiem?

3) Ja atbilde uz otro jautājumu ir noliedzoša, vai tas, ka atbildētājs piedalās lietas izskatīšanā tiesā, kurai citādi saskaņā ar Regulu [Nr. 44/2001] nav jurisdikcijas

lietā par apdrošināšanu, [šīs] regulas 13. panta 1. punkta izpratnē ir uzskatāms par vienošanos attiecībā uz jurisdikciju?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par otro jautājumu

19 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 44/2001 24. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesai, kas izskata lietu, neievērojot šīs regulas II nodaļas 3. iedaļā ietvertos noteikumus, ir jurisdikcija, ja atbildētājs ierodas tiesā un neceļ iebildi par kompetences neesamību.

20 Šis jautājums ir par to, vai pat strīdos, kuriem ir piemērojami tādi Regulā Nr. 44/2001 paredzēti noteikumi par īpašo jurisdikciju kā tās II nodaļas 3. iedaļā esošie noteikumu attiecībā uz apdrošināšanu, atbildētāja, kurš neapstrīd tiesas, kas izskata lietu, jurisdikciju, ierašanās tiesā ir vārdos neizteikta jurisdikcijas noteikšana.

21 Šajā sakarā ir jānorāda, ka Regulas Nr. 44/2001 24. panta pirmajā teikumā ir paredzēts noteikums par jurisdikciju, kurš ir pamatots ar atbildētāja ierašanos tiesā, attiecībā uz visiem strīdiem, kuros tiesas, kas izskata lietu, jurisdikcija neizriet no citām šīs regulas tiesību normām. Šī tiesību norma ir tajā skaitā piemērojama gadījumos, kad tiesā ir celta prasība, pārkāpjot minētās regulas tiesību normas, un nozīmē, ka atbildētāja

ierašanos tiesā var uzskatīt par vārdos neizteiktu tiesas, kas izskata lietu, jurisdikcijas atzīšanu un līdz ar to par tās jurisdikcijas noteikšanu.

22 Regulas Nr. 44/2001 24. panta otrajā teikumā ir paredzēti izņēmumi no šī vispārējā noteikuma. Tajā ir noteikts, ka attiecībā uz strīdiem, uz kuriem attiecas minētās regulas 22. pantā paredzētie noteikumi par izņēmuma jurisdikciju, vārdos neizteikta tiesas, kas izskata lietu, jurisdikcijas noteikšana nav, ja atbildētājs izvirza iebildi par kompetences neesamību, paužot arī savu vēlmi nepieņemt šīs tiesas jurisdikciju.

23 Šis otrais teikums ietver normu, ar kuru ierobežo vispārējā noteikuma piemērošanu. Kā to norādīja Čehijas, Vācijas un Slovākijas valdības, kā arī Eiropas Kopienu Komisija, šī norma ir jāuzskata par izņēmumu un jāinterpretē šauri.

24 No tā izriet, ka Regulas Nr. 44/2001 24. panta otro teikumu nevar uztvert kā tādu, kas ļauj no tā paša panta pirmajā teikumā ietvertā vispārējā noteikuma piemērošanas izslēgt strīdus, kuri tajā nav norādīti tieši.

25 Saskaņā ar judikatūru attiecībā uz 1968. gada 27. septembra Konvencijas par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 1972, L 299, 32. lpp.) 18. pantu — norma, kas pēc būtības ir identiska Regulas Nr. 44/2001 24. pantam — gadījumam, kurš nav tieši minēts kā viens no šī 18. panta otrajā teikumā paredzētajiem izņēmumiem, ir piemērojams vispārējais noteikums par vārdos neizteiktu jurisdikcijas noteikšanu. Tiesa, taisot spriedumu par strīdu, kura puses bija noslēgušas vienošanos par jurisdikcijas noteikšanu, apstiprināja, ka ne minētās konvencijas vispārējā sistēma, ne mērķi neliek domāt, ka lietas dalībniekiem būtu liegts nodot strīda izskatīšanu citā tiesā, nevis vienošanās noteiktajā (skat. 1981. gada 24. jūnija spriedumu lietā 150/80 *Elefanten Schuh*, *Recueil*, 1671. lpp., 10. punkts, kā arī 1985. gada 7. marta spriedumu lietā 48/84 *Spitzley*, *Recueil*, 787. lpp., 24. un 25. punkts).

26 Šādos apstākļos, tā kā Regulas Nr. 44/2001 II nodaļas 3. iedaļā ietvertās jurisdikcijas normas nav normas par izņēmuma jurisdikciju, tiesai, kas izskata lietu, neatkarīgi no minēto noteikumu ievērošanas, ja atbildētājs ierodas tiesā un neceļ iebildi par kompetences neesamību, ir jāatzīst sava jurisdikcija.

27 Savā iesniedzējtiesas nolēmumā lūgt prejudiciālu nolēmumu *Okresní soud v Chebu* jautā, vai, atzīstot savu kompetenci uz Regulas Nr. 44/2001 24. panta pamata, bet neievērojot šīs regulas II nodaļas 3. iedaļas noteikumus, tās spriedums nevarētu tikt atzīts minētās regulas 35. panta 1. punkta izpratnē.

28 Šajā sakarā ir jānorāda, ka minētajā 35. pantā kā neatzīšanas iemesls ir paredzēta īpašas jurisdikcijas tiesību normu, tostarp apdrošināšanas jomā, neievērošana, kuru mērķis ir nodrošināt pastiprinātu vājākā lietas dalībnieka aizsardzību.

29 Šāda tiesību norma attiecas uz nekompetentas tiesas, kurā lieta tika izskatīta, neievērojot šos noteikumus, pasludināto spriedumu neatzīšanu. Līdz ar to tā nav piemērojama, ja spriedumu ir pasludinājusi kompetenta tiesa. Tā tas ir tiesas gadījumā, kurā izskata lietu, pat ja nav ievēroti minētie noteikumi par īpašu jurisdikciju, un kurā atbildētājs ierodas, neceļot iebildi par kompetences neesamību. Šāda tiesa ir kompetenta, pamatojoties uz Regulas Nr. 44/2001 24. pantu. Tādējādi šīs regulas 35. pantā nav liegta šādas tiesas taisītā sprieduma atzīšana.

30 Līdz ar to, lai gan šīs pašas regulas II nodaļas 3.–5. iedaļā norādītajās jomās jurisdikcijas normu mērķis ir piedāvāt vājākajam lietas dalībniekam pastiprinātu aizsardzību (šajā ziņā skat. 2007. gada 13. decembra spriedumu lietā C-463/06 *FBTO Schadeverzekeringen*, Krājums, I-11321. lpp., 28. punkts), šajās iedaļās noteiktā tiesu jurisdikcija šim lietas dalībniekam nevar tikt uzspiesta. Ja tas nolemj ierasties tiesā, Regula

Nr. 44/2001 tam dod iespēju aizstāvēties pēc būtības citā tiesā, nevis tajās, kuras noteiktas, pamatojoties uz minētajām iedaļām.

31 Čehijas un Slovākijas valdības savos rakstveida apsvērumos ir uzsvērušas, ka, lai atbildētāja ierašanos kvalificētu kā jurisdikcijas noteikšanu tādā strīdā kā pamata tiesvedībā aplūkotais, atbildētājam, kas ir vājākais lietas dalībnieks, ir pilnībā jāspēj apzināties savas aizstāvības pēc būtības sekas. Tiesai, kas izskata lietu, vājākā lietas dalībnieka aizsardzības interesēs pēc savas ierosmes arī ir jāpārbauda, ka atbildētāja paustā griba ir apzināta un tas patiesi ir vēlējies noteikt šīs tiesas jurisdikciju.

32 Jānorāda, ka šāds pienākums nevarētu būt uzlikts citādi, kā vien, ietverot Regulā Nr. 44/2001 par to skaidru noteikumu. Tomēr tiesai, kas izskata lietu, ņemot vērā jurisdikciju normu mērķi, kurš noteikts šīs regulas II nodaļas 3.–5. iedaļā, — piedāvāt par vājāko uzskatītajam lietas dalībniekam pastiprinātu aizsardzību — ir vienmēr atļauts pārliecināties par to, ka atbildētājs ir vērsies tajā šādos apstākļos, pilnībā apzinoties savas piekrišanas dalībai sekas.

33 No iepriekš minētā izriet, ka uz otro jautājumu ir jāatbild, ka Regulas Nr. 44/2001 24. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesai, kas izskata lietu, kaut arī nav ievēroti šīs regulas II nodaļas 3. iedaļā ietvertie noteikumi, ir jāatzīst sava kompetence, ja atbildētājs ierodas tiesā un neceļ iebildi par kompetences neesamību; šāda ierašanās ir vārdos neizteikta jurisdikcijas noteikšana.

Par pirmo un trešo jautājumu

34 Ņemot vērā uz otro jautājumu sniegto apstiprinošo atbildi, Tiesai nav jāizvērtē trešais jautājums, tā kā iesniedzējtiesa to būtībā bija uzdevusi tikai gadījumam, ja atbilde uz otro jautājumu būtu noraidoša.

35 Attiecībā uz pirmo jautājumu par Regulas Nr. 44/2001 26. panta 1. punkta interpretāciju pietiek konstatēt, ka, tā kā no Tiesas sniegtās atbildes uz otro jautājumu izriet, ka iesniedzējtiesai šajā gadījumā ir jāatzīst sava kompetence atbilstoši šai regulai, minētās tiesību normas, kura saskaņā ar tās redakciju ir jāpiemēro tikai tiesai, kuras jurisdikcija nav pamatota atbilstoši minētajai regulai, pārbaudei nebūtu nekādas nozīmes.

Par tiesāšanās izdevumiem

36 Attiecībā uz pamata lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

Padomes 2000. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 44/2001 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās 24. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tiesai, kurā izskata lietu, kaut arī nav ievēroti šīs regulas II nodaļas 3. iedaļā ietvertie noteikumi, ir jāatzīst sava kompetence, ja atbildētājs ierodas tiesā un neceļ iebildi par kompetences neesamību; šāda atbildētāja ierašanās ir vārdos neizteikta jurisdikcijas noteikšana.

[Paraksti]